■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی‌ایران ■ مدیر مسؤول: مهدی عرفاتی ■ سردبیر: روحا... رجایی

جام جم

■ شاپا: ISSN۱۷۳۵-۳۶۳۷
■ پایگاه اطلاع‌رسانی: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹
■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰ - ۰۲۱ ■ دورنگار تحریریه: ۲۲۲۲۶۲۵۲
■ سازمان شهرستان‌ها: ۴۵۸۹۷ ■ کد پستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۴۴۲۰۲۹۳۰ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰
■ پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰ ■ روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲
■ چاپ: به‌صورت همزمان در تهران و شهرستان‌ها (چاپخانه‌های روزنامه جام‌جم)

شنبه ۶ اردیبهشت ۱۳۹۹ | ۱ رمضان ۱۴۴۱ | ۲۰ صفحه | سال بیستم - شماره ۵۶۴۳ | استان تهران و البرز ۲۰۰۰ تومان - دیگر استان‌ها ۱۰۰۰ تومان | Saturday - 2020 April 25

حدیث روز: بحارالانوار

پیامبر اسلام (ص): ماه رمضان، ماه خداست و آن ماهی است که خداوند در آن حسنات را می‌افزاید و گناهان را پاک می‌کند و آن ماه برکت است.

پلک احساس: حافظ

روزه هر چند که مهمان عزیز است ای دل
صحبتش موهبتی دان و شدن انعامی

دعای روز اول ماه مبارک رمضان

اللهمَ اجْعلِ صِیامی فیه صِیام الصائِمینِ وقیامی فیهِ قیامَ القائِمینِ ونبِّهْنی فیهِ عن نِومةِ الغافِلینِ وهِبْ لی جُرمی فیهِ یا الهِ العالَمینِ واعفُ عنّی یا عافیاً عنِ المجْرمینِ.

خدایا قرار بده روزه مرا در آن روزه داران واقعی وقیام وعبادتم در آن قیام شب زنده داران وبیدارم نما در آن از خواب بی خبران وببخش به من جنایتم را در این روز ای معبود جهانیان ودرگذر از من ای بخشنده جنایاتکاران.

اوقات شرعی:

اذان ظهر: ۱۳/۰۲ — غروب آفتاب: ۱۹/۴۶
اذان مغرب: ۲۰/۰۵ — نیمه‌شب شرعی: ۰۰/۱۶
اذان صبح (فردا): ۴/۴۶ — طلوع خورشید(فردا): ۶/۱۸

پیش‌بینی آب و هوا یکشنبه

تهران	اهواز	اردبیل	ایلام	بوشهر	سمنان	شهرکرد	یاسوج
۲۱ / ۱۳	۳۵ / ۱۸	۱۹ / ۴	۱۶ / ۴	۳۴ / ۲۴	۲۸ / ۱۵	۲۱ / ۶	۱۹ / ۹

امروز در تاریخ:

- شهادت حجت‌الاسلام مهدی شاه‌آبادی در جبهه جنوب(۱۳۶۳ش)
- انفجار نیروگاه هسته‌ای چرنوبیل (۱۳۶۵ش)

خودنویس

هلال ماه به دور قدح اشارت کرد

حامد عسکری
شاعر و نویسنده

صبح که می آمدم توی کاسه های کوچک آبی خوابیده بودند. داشتند خیس می‌خوردند. گفتم حتما از این کسب تجربه‌های جدید باران دخترم است. خواسته نخود و لوبیایی خیس کند و بعد بگذارد لای دستمال کاغذی «تژ»* بزنند بعد گلدان کوچکی داشته باشد روی میزش. کتری را روشن کردم. تق تق جرقه‌های گاز بیدارش کرد. گفتم اینا رو تو می‌خوای بکاری؟

گفت نه مادر خیس داده برای افطار فردا و دلم ریخت. انگار یک تسبیح عقیق دانه‌دانه شود. الان که دارم این یادداشت را می‌نویسم چندساعت دیگر باید بروم بالای پشت بام روزنامه با بچه‌های گروه دانش دنبال هلال ماه بگردیم.

رمضان ماه عجیبی است. از آن ماه‌هایی که مفهوم زمان رنگ و لعاب بیشتری دارد. زمان این نعمت جوال خدا.. بعضی کارها عزیزند در بعضی جاها و بعضی وقت‌ها عزیزتر. بعضی قبیح‌اند، در بعضی جاها قبیح تر. رمضان از آن وقت‌هاست که زمان بُعد پیدا می‌کند. عمیق می‌شود. چندلایه می‌شود و تو می‌توانی با کمی تمرکز بیشتر روی احوالاتت طی این یک ماه، فرصت‌سوزی‌های چندین ماهه را جبران کنی... وقتی می‌گوید فقط یک شب قدرش از هزارماه بالاتر و بهتر است یعنی تو می‌توانی یک شب عمرت را درست درک کنی و به عمقش برسی ۸۰ سال جلو افتاده‌ای... الان که این کلمه‌ها را شما می‌خوانید دارید توی ماه رمضان نفس می‌کشید. این لحظه‌ها را دریابیم. ماهی که خنثی‌ترین کارهایمان در آن یعنی خوابیدن برایمان عبادت فاکتور می‌شود. تو فکر کن یک کوچولو بیشتر بندگی کنیم، چه حال خوشی منتظرمان است.

*تژ به معنای جوانه زدن است

گفت‌وگو با دکتر علی‌اکبر عبدالرشیدی
درباره بازدارندگی فضای مجازی

فقط افشاگر نباشیم

کافه میرداماد

عکس: مجید آزاد / جام جم

طاهره آشیانی
روزنامه‌نگار

شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی باعث شده اتفاقات و رفتارها پنهان نمانند، حال می‌خواهد این اتفاق کوچک باشد و یا بزرگ. مهم باشد و بانی‌اش یک آدم معروف یا بی‌اهمیت. شبکه‌های اجتماعی برای آنهایی که تصمیم دارند، عقاید و گوشه و کنار زندگی‌شان را در این شبکه‌ها منتشر کنند، هم جای خوبی است هم مکانی خطرناک. حضور در شبکه‌های اجتماعی دل و جرات می‌خواهد که هم پسندها، خوشحالت کند هم دل بزرگی داشته باشی که انتقادات را بپذیری، محترمانه و سر صبر جواب‌دهی. شبکه‌های اجتماعی برای برخی تریبونی است برای بیان نظرات و اندیشه‌ها و یا حتی مکانی برای چالش‌ها و پرسش‌ها که گاهی به نتایج خوبی هم ختم می‌شود. شبکه‌های اجتماعی این روزها، آیینه است مقابل فرد و جامعه که راستی و ناراستی‌ها را منعکس می‌کند و بازخورد می‌گیرد. آنهایی در این دنیای بزرگ موفق می‌شوند که راه و رسمش را بلد باشند.

دنیای مجازی دنیای نوپایی است که آزمون و خطاهایش را سپری می‌کند و اگر نابلد باشی، می‌لغزی و سقوط حتمی است. مثل اتفاقی که همین چند روز قبل برای سحر قریشی رخ داد و با انتشار یک فیلم که رفتار نابخردانه و غیر انسانی او با یک پاکبان را نشان می‌داد، این فیلم هم از او یک چهره منفور ساخت و هم حتی طرح شکایت از او را پیش کشید. یا چند روز قبل‌ترش، تبلیغ فروش ادرار شتر برای درمان کرونا، باعث دستگیری فرد شیاد شد. این اتفاقات این گمانه را به وجود آورده که با وجود شبکه‌های اجتماعی، افراد کمتر می‌توانند اشتباهات فراگیر انجام دهند و این یعنی بازدارندگی فضای مجازی. با دکتر علی‌اکبر عبدالرشیدی هم‌صحبت شدم تا درباره تاثیر شبکه‌های اجتماعی در تضعیف هنجارشکنی‌های اجتماعی برایمان بگوید.

تغییر فضای مجازی در پساکرونا

این مجری تلویزیون می‌گوید: گردش آزاد اطلاعات که سابقه زیادی هم دارد، دو وجه دارد. یکی، جنس اطلاعاتی که منتشر می‌شود و دوم، گیرندگانی که اطلاعات را دریافت می‌کنند. این اطلاعات می‌تواند در قالب، روزنامه، فیلم، کتاب، خبرگزاری، فضای مجازی و ... به اشتراک گذاشته شود. تا زمانی که آمادگی لازم در گیرنده اطلاعات به وجود نیاید و او توان تشخیص صحت و سقم و منبع را نداشته باشد، هر خبری می‌تواند چرخش زیادی داشته، زیاد دیده شود و بازخوردهایش هم فراوان باشد. فضای مجازی هم شبیه دیگر رسانه‌هاست که اخبار سطحی و زرد مخاطبان بیشتری را جذب می‌کند. درست مثل روزنامه‌های زرد سراسر دنیا. روزنامه ایوینیگ استاندارد که در لندن منتشر می‌شود، شش میلیون تیراژ دارد و سه بار در روز منتشر می‌شود اما روزنامه‌ای مانند فایننشال چهارصد هزار تیراژ دارد و یک بار در روز منتشر می‌شود. چون این روزنامه را آدم‌های خاص می‌خوانند، آدم‌هایی که آمادگی دریافت اطلاعات درست را دارند. شبکه‌های اجتماعی هم درست مثل روزنامه‌ها هستند و هر شبکه و صفحه‌ای مخاطبان خود را دارد. به نظرم در سه ماه گذشته که دنیا با «کرونا» مواجه شده، محک خوردن شبکه‌های اجتماعی هم شروع شده. در دنیای پساکرونا، مردم دنیا درباره شبکه‌های اجتماعی و اصالت صفحات آن تصمیم خواهند گرفت. فراموش نکنیم، افراد با توجه به سابقه فکری، قدرت انتخاب، سلیقه و روحیه، مطلبی را در دنیای مجازی یا حقیقی باور می‌کنند یا نمی‌پذیرند. اخبار جعلی و بی پایه و اساس را کسانی می‌پذیرند که با ذهنیت منتشرکننده، همسو باشند. بنابراین افراد در رسانه‌ها و فضای مجازی جست‌وجو می‌کنند و مطالبی که دلخواهشان است را پیدا و بازنشر می‌کنند. زمانی می‌توان شبکه‌های اجتماعی را سامان داد که مردم آموزش‌های لازم را برای رودرو شدن با این شبکه‌ها دریافت کرده باشند که البته این آموزش و گذر از این دوره با آزمون و خطا همراه است. اصل این است که مردم صحت یا اشتباه بودن یک مطلب را اولویت قرار دهند و هر مطلبی را نپذیرند.

گردش اطلاعات یا گردش دروغ

دکتر عبدالرشیدی می‌گوید: در سال ۱۹۸۰ اولین تلویزیون فرامرزی شروع به کار کرد. قبل از آن رادیوهای فرامرزی فعال بودند. رسانه‌ها مرزها را از میان برداشتند اما واقعیت این است که کنوانسیونی بین‌المللی وجود ندارد که رسانه‌ها را قانونمند کند. کنوانسیون‌هایی مانند یونیسف یا یونسکو و غیره. کنوانسیون‌های داخلی تحت عنوان سامانه‌های ملی در کشورها وجود دارد که مطالب رسانه‌های داخلی را رصد می‌کنند. این سامانه‌ها در آزادترین کشورهایی که گردش اطلاعات در آنها کاملا آزاد است، گردش اطلاعات را تا حدودی محدود می‌کند. رفتارهایی مانند تحریک به خشونت یا نافرمانی عمومی. حالا که با وجود اینترنت گردش اطلاعات شکل گسترده و فرامرزی به خود گرفته، کنوانسیون بین‌المللی در این زمینه نیاز است. در شبکه‌های اجتماعی کاملا مشخص است که چه کسی و از کجا مطلبی را منتشر می‌کند بنابراین مثل رسانه‌های دیگر باید قوانینی برای آن وضع شود. در کنار آن باید آموزش‌هایی برای استفاده و حضور در شبکه‌های اجتماعی به مردم ارائه شود که هر خبر و اطلاعاتی نتواند گروه زیادی از مردم را تحت‌الشعاع قرار داده در حالی که درستی یا نادرستی آن مشخص نیست. مردم باید یاد بگیرند و قبول کنند که به اخبار و داده‌های فضای مجازی نباید اعتماد کرد چون در بیشتر مواقع منبع خبر و صحت آن مشخص نیست. این را هم بگویم گردش آزاد اطلاعات، با گردش دروغ و تهمت و افترا و ... فرق دارد.

در بازنشر عجله نکنیم

این مدرس دانشگاه می‌گوید: ماموریت رسانه در هر قالب و شکلی که فضای مجازی هم بخشی از آن است، دیده‌بانی است. مشکلات و باورها، مزایا و معایب را در معرض دید و قضاوت قرار می‌دهد. جامعه باید این آمادگی را داشته باشد که واکنش درست نشان دهد. در این شرایط به نظرم اول باید زیرساخت ذهن مردم درباره رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی تقویت شود. نگرش علمی و منطقی به اطلاعات شبکه‌های اجتماعی باید رشد کند. زمانی که مردم قدرت انتخاب داشته و در دریافت و بازنشر اطلاعات شبکه‌های اجتماعی عجله و شتاب نداشته و منبع آن را رصد کرده و راستی‌آزمایی را بلد باشند، کم‌کم شبکه‌های اجتماعی و کارکردهای آن نیز شکل درست‌تر و خردمندانه‌تری به خود می‌گیرد. در چنین شرایطی هر فردی به خودش اجازه نمی‌دهد هر مطلب و یا ویدئویی را در فضای مجازی منتشر کند. افشاگری خصلت اصلی رسانه‌هاست، اما وقتی سواد رسانه‌ای ارتقاء یابد، مردم اجازه نمی‌دهند که برخی در فضای مجازی با انتشار اخبار جعلی، آنها را بازی دهند و یا با انتشار ویدئوها و مطالب خلاف اخلاق، سطح فرهنگی و انسانی جامعه را مخدوش کنند. به نظرم شبکه‌های اجتماعی با سرعت زیادی وارد کشور ما شد، بدون این که فرهنگ استفاده از آن توسعه پیدا کرده باشد. جلوی ورود و رشد این شبکه‌ها را نمی‌توان گرفت اما باید سواد رسانه‌ای هم با همان سرعت گسترش پیدا کرده و فراگیر شود.

مقطع حساس کنونی

۲ نظرگاه به عشق و تفاوت هزار دیناری

امید مهدی‌نژاد
طنزنویس

کامران‌شاه باختر، سومین پادشاه از سلسله باختریان، بیشتر وقت خود را در کنار ندیمان و کنیزان و ساقیان و مغنیان و مشاوران جوان می‌گذراند. روزی کامران‌شاه به‌همراه ندیمان و کنیزان و ساقیان و مغنیان و مشاوران جوان با سر و صدای زیاد وارد کاخ سلطنتی شد و وزیر سمت راست را صدا کرد و گفت: ای وزیر، بگو تا بدانم، در نظر تو عشق چیست؟ وزیر گفت: قربان شما بروم، عشق واقعه‌ای است که چشم را کور می‌کند و گوش را کر می‌کند و تن را می‌کاهد و جان را می‌آزارد و عقل را مسخر می‌کند و هوا را غالب می‌سازد. در این لحظه ندیمه مخصوص کامران‌شاه که مورد علاقه خاص وی بود و سوگلی نام داشت نزد شاه رفت و گفت: کامران‌جان، ضمن احترام به ایشان، به نظرم ایشان بهتر است در موارد تدبیر ملک و سیاست‌های برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی و تقسیمات کشوری و لشکری صحبت کنند و اظهار نظر در مورد عشق را ننمایند. کامران‌شاه رو به سوگلی کرد و گفت: پس بگو نظر خودت درباره عشق چیست؟ سوگلی گفت: عشق همنشینی است که آدمی را از دیگر همنشینان بی‌نیاز می‌کند. سلطانی است که تن و روان را در اختیار می‌گیرد و جان را تسخیر می‌کند و عقل و اندیشه را زیر حکم خویش می‌برد و دوستی است که در دوستی هرچه بگوید و بکند فرمانش رواست. پادشاه که از سخنان نغز سوگلی خوشش آمده بود، دست کرد و هزار دینار بیرون آورد و به او بخشید و خواست تا با همراهان به راه خود ادامه دهد. در این هنگام وزیر سمت چپ که شاهد این صحنه بود جلو رفت و پس از کسب اجازه، درِ گوش پادشاه گفت: فدای شما بشوم، اولا که کاش اجازه نمی‌دادید شما را کامران جان صدا بزنند، ثانیا کاش نمی‌گذاشتید در حضور شما به وزیر سمت راست شما اهانت شود. ثالثا، چیزهایی که ایشان فرمودند همان چیزهایی بود که وزیر سمت راست عرض کردند با این تفاوت که صحبت ایشان هزار دینار برای خزانه خرج داشت، اما صحبت‌های جناب وزیر خیر. در این لحظه کامران‌شاه در آستانه تنبه قرار گرفت و خواست خرقه بر تن بدرد که همراهان دورش را گرفتند و اجازه ندادند و تا پایان عمر مفت خوردند و خوابیدند.

بوی خوش معلم

تا یکی دو ماه قبل، کادر درمانی بیمارستان‌ها شرافت و انسانیت را نشانمان دادند که هنوز در درون آدم‌ها زنده است؛ آدم‌هایی که از جان خود برای حیات دیگران مایه می‌گذارند. حالا چند روزی است معلمان با فداکاری و تعهد خود شگفتی‌ساز شده‌اند. دیروز عکسی از یک معلم شوشتری در شبکه‌های اجتماعی بسیار دیده شد. فرزانه زحمتی، معلم مدرسه استثنایی شهید امیدی شوشتر، چهار دانش آموز روشندل را تحت پوشش دارد. این معلم هر روز ۱۵ کیلومتر را با وسیله شخصی طی می‌کند تا به خانه صادق در روستای حاج منعم برسد و با خط بریل سواد بیاموزد.

کعبه، رمضانی شد

موانع حفاظتی که با شیوع ویروس کرونا در اطراف کعبه ایجاد شده بود، با آغاز ماه مبارک رمضان برداشته شد. با این حال همچنان امکان نزدیک شدن به این مکان مقدس برای زائران وجود ندارد.

به گزارش ایسنا، این حفاظ‌ها حدود یک ماه پیش در اطراف کعبه ایجاد شد. درحالی که زائران از پشت آن حفاظ، بدون امکان نزدیک شدن به کعبه، مراسم عمره را بدون رعایت فاصله اجتماعی به جای می‌آوردند. البته مقامات سعودی اعلام کرده اند این مکان مقدس در روز چند نوبت ضدعفونی می‌شود. عربستان هنوز تکلیف حج را که اواسط تابستان برگزار می‌شود، مشخص نکرده، اما از مسلمانان خواسته است فعلا برای این مناسک که واجب شرعی به حساب می‌آید، اقدام نکنند.

بتمن وارد می‌شود

در خبرها آمده است یک وکیل مکزیکی در دوره‌ای که کرونا باعث اتفاقات عجیبی در دنیا شده و بسیاری را خانه‌نشین یا فقیر کرده است با لباس و ماشین بتمن به دیدار بچه‌هایی می‌رود که روز تولدشان است و با کیک آنها را خوشحال می‌کند. آدم‌های خیرخواه این روزها در سراسر دنیا محبت را به گونه‌های مختلف به نمایش می‌گذارند. یکی با رفتن به روستاهای دورافتاده و محروم و دیگری با لباس و ماشین بتمن که بین بچه‌ها طرفداران زیادی دارد.

شکست از توفان

درست شبیه فیلم‌ها و سریال‌های آمریکایی بود. آمریکا برای آزادی نیروهایش که در ایران گروگان گرفته شده بودند، تصمیم گرفت از طریق طبس به ایران حمله کرده و در یک عملیات کاملا حساب شده، ۵ اردیبهشت سال ۵۹ سربازانش را به تهران رسانده و گروگان‌هایش را آزاد کند. اما طراحان عملیات طبس، جغرافیای ایران و آنچه در دل خاک ایران است را نادیده گرفته بودند. آنها حتی تصورش را هم نمی‌کردند که توفان شن که در ذات کویر است، عملیات را در اولین گام‌هایش شکست دهد و عملیات طبس را به یکی از پیروزی‌های خدادادی ایرانیان و شکست توطئه آمریکایی‌ها تبدیل کند.

عکس: khamenei.ir

گرسنگان آمریکا

کرونا تعداد گرسنگان جهان را افزایش داده است. این آمار مخصوص قاره یا کشور خاصی نیست و همه جهان را شامل می‌شود. اما دیدن صف طویل مردم در کشورهای اروپایی و آمریکایی برای دریافت غذای رایگان، با تعجب مردم کشورهای دیگر همراه بوده است. عکسی منتشر شده که صف طولانی مردم آمریکا را نشان می‌دهد که سوار ماشین منتظر دریافت غذا هستند. استفاده از ماشین دلایل زیادی دارد که یکی از آنها رعایت کردن فاصله ایمن است. از طرفی داشتن اتومبیل در آمریکا نشانه ثروت و رفاه نیست. خرید یا اجاره اتومبیل در آمریکا آسان است هرچند نگهداری و بیمه آن شرایط سخت‌تری دارد. با این اوصاف اگر یک آمریکایی سوار خودروی شاسی بلند در صف غذای رایگان دیده شود جای تعجب نیست. احتمالا کرونا او را فقیر و محتاج نان شب کرده است.

مقاوم‌ترین حیوانات در مقابل کرونا

گروهی از زیست شناسان بین‌المللی طی تحقیقاتی که درباره تاثیر کرونا ویروس روی پستانداران انجام داده اند، توانستند ضعیف‌ترین و قوی‌ترین جاندار در مقابل این ویروس را مشخص کنند.

به گزارش اسپوتنیک، محققان دریافتند کرونا ویروس تقریبا برای همه پستانداران خطرناک است. کمترین مقاومت در برابر کرونا در خرگوش‌ها و بالاترین میزان مقاومت در موش‌ها مشاهده شده‌است.